

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

**LIETUVOS
AUKŠČIAUSIOJO TEISMO**

PRAKTIKOS APŽVALGA

2025 m. vasaris

PARENGTA

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ GRUPĖS

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos, parengtos informavimo tikslu. Oficialius sprendimų tekstus galite rasti [Teisės akty registre](#) arba [Lietuvos teismų informacinės sistemos \(LITEKO\) viešojo sprendimų paieškoje](#).

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	5
ANK 110 straipsnio taikymas	5
<i>Dėl savavališko žemės užėmimo</i>	5
ANK 417 straipsnio 1 dalies taikymas	6
<i>Dėl važiavimo maršrutiniam transportui skirta eismo juosta</i>	6
ANK 505 straipsnio 1 dalies taikymas	7
<i>Dėl subjekto</i>	7
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	8
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	8
BK 39 straipsnio, 59 straipsnio 1 dalies 6, 10 punktų taikymas	8
<i>Dėl atsakomybę lengvinančių aplinkybių ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės</i>	8
BK 63 straipsnio 10 dalies taikymas	9
<i>Dėl tęstinės veikos</i>	9
BK 72 straipsnio (2004 m. liepos 5 d. įstatymo redakcija) taikymas	10
<i>Dėl turto konfiskavimo</i>	10
BK 75 straipsnio, 54 straipsnio 3 dalies taikymas	12
<i>Dėl bausmių skyrimo</i>	12
BK 182 straipsnio 1 dalies, 300 straipsnio 1 dalies taikymas	13
<i>Dėl baudžiamosios atsakomybės už inscenizuotus eismo įvykius</i>	13
BK 199² straipsnio 1 dalies, 202 straipsnio 1 dalies taikymas ir BPK 381 straipsnio 3 dalies nuostatų laikymasis	14
<i>Dėl neteisėto vertimosi ūkine tabako gaminių veikla ir kreipimosi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą</i>	14
BK 292 straipsnio 2 dalies taikymas	15
<i>Dėl neteisėto žmonių gabenimo per valstybės sieną</i>	15
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis	17
BPK 166 straipsnio 2, 3 dalių, 167 straipsnio 1 dalies nuostatų laikymasis	17
<i>Dėl procesinio sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą</i>	17
BPK 316 straipsnio, 320 straipsnio 3 dalies nuostatų laikymasis	19
<i>Dėl apeliacinio skundo atšaukimo</i>	19

III. CIVILINĖS BYLOS.....	21
Asmenys.....	21
<i>Dėl asmens vardo ir pavardės rašymo asmens dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose</i>	<i>21</i>
<i>Dėl asmens garbės ir orumo, juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo ir jo santykio su saviraiškos laisve, neturtinės žalos atlyginimo .....</i>	<i>22</i>
Daiktinė teisė.....	24
<i>Dėl žemės sklypo savininko teisės pažeidimo, kai nesilaikoma reikalavimų formuojant gretimo žemės sklypo reljefą .....</i>	<i>24</i>
Civilinio proceso teisė	25
<i>Dėl CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto ir CPK 368 straipsnio 1 dalies aiškinimo, pagrindo atnaujinti procesą, termino prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti eigos pradžios.....</i>	<i>25</i>
<i>Dėl bylos nutraukimo, kai asmuo kreipėsi į teismą, praleidęs nustatytą terminą administraciniam aktui ginčyti, ir neprašo šio termino atnaujinti .....</i>	<i>27</i>
<i>Dėl CPK 95 straipsnio, reglamentuojančio baudos skyrimą už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis.....</i>	<i>28</i>
<i>Dėl naujų įrodymų priėmimo ir ieškinio reikalavimų keitimo apeliacinės instancijos teisme ....</i>	<i>29</i>
<i>Dėl apeliacinės instancijos teismo pareigos nagrinėti bylą iš esmės .....</i>	<i>30</i>
Tarptautinis civilinis procesas.....	32
<i>Dėl informavimo apie teismo procesą ir procesinių dokumentų įteikimo atsakovui, sprendžiant dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo pagal dvišalę tarptautinę sutartį .....</i>	<i>32</i>
Fizinių asmenų bankrotas	33
<i>Dėl bankroto administratoriaus teisės paduoti atskirąjį skundą dėl teismo nutarties, kuria nutraukiama fizinio asmens bankroto byla .....</i>	<i>33</i>

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ANK 110 straipsnio taikymas

Dėl savavališko žemės užėmimo

Apžvelgiamoje atnaujintoje administracinio nusižengimo byloje administracinė atsakomybėn patrauktas asmuo nesutiko su jo nubaudimu pagal ANK 110 straipsnio 1 dalį už tai, kad kelio važiujamojoje dalyje, privažiavimo kelyje ir įvažiavime į sklypą – plotuose A ir B – išklojo trinkelį dangą, už raudonųjų linijų valstybinėje žemėje užsodino tujų sienelę ir ant kelio valstybinėje žemėje įrengė pakeliamąjį užtvartą. Apylinkės teismas pašalino institucijos nutarime nustatytą faktinę aplinkybę, kad plote B išklojus trinkelį dangą buvo savavališkai užimtas valstybinės žemės plotas, kadangi šis plotas įrengtas turint savivaldybės leidimą ir pagal statybos projekto reikalavimus, o kitą nutarimo dalį paliko nepakeistą. Apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą apeliacine tvarka, apylinkės teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs atnaujintą bylą, nurodęs, kad kiti asmenys neturi pažeisti turto savininko teisių, pažymėjo, jog, atsižvelgiant į turto savininko pareigas, ypač į pareigą rūpintis savo turtu, ir galimus kitų asmenų interesus turto savininkui nesirūpinant savo turtu, tai nereiškia, kad kiti asmenys svetimoje žemėje negali atlikti jokių veiksmų. Ypač kruopščiai teismai turi įvertinti faktines aplinkybes tada, kai turto savininkas ar valdytojas leidžia atlikti kokius nors veiksmus, ir ar asmuo, kaltinamas pažeidęs šią teisės normą, peržengė leidimo ribas. Aptariamam atveju žemė, kurios savavališku užėmimu buvo kaltinamas asmuo, priklausė valstybei, o per savivaldybę asmuo turėjo valstybės leidimą joje padaryti privažiavimą prie savo sklypo, dėl to tokių jo veiksmų negalima vertinti nei kaip atliktų savavališkai, nei kaip žemės užėmimo. Apylinkės ir apygardos teismams vertinant, kad dalis žemės buvo užimta savavališkai, o dalis nebuvo užimta savavališkai, tokio skyrimo pagrindas buvo tas, kad statybos leidime plote A buvo leista įrengti privažiavimą su asfaltbetonio danga, plote B – su trinkelį dangą, o kelias visur buvo įrengtas su trinkelį dangą.

Teisėjų kolegijos vertinimu, tokioje situacijoje statybos sąlygų pažeidimas negali būti vertinamas kaip savavališkas žemės užėmimas ir šie veiksmai administracinė atsakomybėn patrauktam asmeniui buvo inkriminuoti nepagrįstai. Kartu teisėjų kolegija konstatavo, kad savavališku žemės užėmimu negalėjo būti pripažįstamas ir tujų pasodinimas valstybinėje žemėje, nes administracinė atsakomybėn patrauktas asmuo, turėdamas savivaldybės leidimą ir valstybei priklausančioje žemėje įrengęs privažiavimą prie savo sklypo, sutvarkė aplinkinę teritoriją, be kita

ko, pasodino tujas. Tujos pasodintos vienoje eilėje, nesudarant prie sklypo prijungtos uždarnos teritorijos, kuri galėtų būti vertinama kaip administracinė atsakomybėn patrauktam asmeniui priklausančio sklypo tęsinys ar jo išplėtimas; jos netrukdė kitiems asmenims pro jas praeiti. Tačiau teisėjų kolegija nurodė, kad patekimas į valstybei priklausančią žemę turi būti laisvas visiems visuomenės nariams, nebent kitaip nustato teisės aktai ar valstybinės žemės patikėjimo teisės subjektai, todėl, valstybinėje žemėje esant automobilių keliui, o administracinė atsakomybėn patrauktam asmeniui įrengus užtvaram, tokie jo veiksmai apribojo visuomenės narių patekimą automobiliu į valstybinę žemę. Dėl to pagrįstu buvo pripažintas administracinė atsakomybėn patraukto asmens nubaudimas pagal ANK 110 straipsnio 1 dalį už pakeliamojo užtvaro įrengimą be leidimo.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija pakeitė apylinkės ir apygardos teismų nutartis ir pašalino iš aprašomosios dalies aplinkybes, kad administracinė atsakomybėn patrauktas asmuo savavališkai užėmė žemės įvažiavimą į sklypą plote B išklojęs trinkelį dangą ir pasodinęs tujas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-4-654/2025

ANK 417 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl važiavimo maršrutiniam transportui skirta eismo juosta

Šioje atnaujintoje administracinio nusižengimo byloje asmuo buvo nubaustas pagal ANK 417 straipsnio 1 dalį už tai, kad automobiliu važiavo maršrutiniam transportui skirta eismo juosta ir taip pažeidė KET 181 punkto reikalavimus. Administracinė atsakomybėn patraukto asmens atstovas prašyme atnaujinti administracinio nusižengimo bylą nesutiko su jo atstovaujamojo nubaudimu ir teigė, kad institucija ir bylą nagrinėję teismai pernelyg plačiai aiškino KET 182 punkte nustatytus reikalavimus, kuriuos tenkinus vairuotojams nėra taikomas KET 181 punkte įtvirtintas draudimas važiuoti kelyje, pažymėtame kelio ženklu „Eismo juosta maršrutiniam transportui“ ir raide „A“.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas sutiko su pareiškėju, kad KET 182 punkte nėra apibrėžta, prieš kiek laiko ir koku atstumu prieš posūkį į dešinę vairuotojas privalo persirikiuoti į maršrutiniam transportui skirtą eismo juostą. Tačiau teisėjų kolegija nurodė, kad KET 182 punkto taisyklė, jog į dešinę sukantys eismo dalyviai privalo persirikiuoti į maršrutiniam transportui skirtą eismo juostą, negali būti suprantama kaip asmens galimybė važiuoti šia eismo juosta neribotą atstumą. Tai

reiškia, kad transporto priemonės vairuotojai, norėdami pasukti į dešinę, turi kirsti artimiausią prie sankryžos esančią plačią brūkšninę liniją ir į eismo juostą, skirtą važiuoti maršrutiniam transportui, persirikiuoti tik prieš pat atlikdami posūkio manevrą, t. y. persirikiavus į eismo juostą, skirtą važiuoti tik maršrutiniam transportui, privaloma iš jos išvažiuoti pirmame posūkyje į dešinę. Kitoks minėtų KET nuostatų aiškinimas paneigtų eismo juostų, skirtų maršrutiniam transportui, prasmę ir sudarytų sąlygas transporto priemonių vairuotojams piktnaudžiauti, nes tokiu atveju šiomis eismo juostomis, motyvuojant tuo, kad kažkuriuo metu yra ketinama sukti į dešinę, būtų galima važiuoti iš esmės bet kokį pageidaujama atstumą. Šiuo atveju administracinė atsakomybė patrauktas asmuo, vairuodamas transporto priemonę ir persirikiavęs į maršrutiniam transportui skirtą eismo juostą, nepasuko į dešinę pirmame posūkyje, kur buvo įvažiavimas į teritoriją, o toliau važiavo maršrutiniam transportui skirta juosta, taip pažeisdamas KET 181 punkto reikalavimus, ir į dešinę pasuko tik kitame posūkyje, kuris buvo maždaug už 100 metrų.

Taigi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas institucijos nutarimą ir teismų nutartis paliko nepakeistus, o pareiškėjo prašymą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 18 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-6-387/2025

ANK 505 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl subjekto

Apžvelgiamoje administracinio nusižengimo byloje daugiabutį gyvenamąjį namą administruojančios bendrovės vadovė buvo nubausta pagal ANK 505 straipsnio 1 dalį už institucijos nurodymo pašalinti objekto priešgaisrinės būklės trūkumus nevykdymą. Prašyme atnaujinti administracinio nusižengimo bylą administracinė atsakomybė patrauktos vadovės atstovas teigė, kad jo atstovaujamoji nėra tinkamas subjektas pagal ANK 505 straipsnio 1 dalį, nes, atsižvelgiant į Priešgaisrinės saugos įstatyme (toliau – PSĮ) nustatytus reikalavimus, institucijos reikalavimus privalo vykdyti ir atitinkamai už jų nevykdymą turi būti baudžiamas ne daugiabučio gyvenamojo namo administratorius, o butų savininkai, nes jie turi pareigą tvarkyti namo bendrojo naudojimo priešgaisrines sistemas; tokia pareiga butų savininkams kyla iš CK nuostatų, reglamentuojančių bendrosios nuosavybės teises ir pareigas bei jų įgyvendinimą.

Teisėjų kolegija išaiškino, kad administratoriaus pareigos administruojant namo bendrojo naudojimo objektus skiriasi priklausomai nuo to, ar joms vykdyti būtinas namo butų ir kitų patalpų savininkų (bendrojo naudojimo objektų bendraturčių) pavedimas (pritarimas), ar administratorius

jas privalo vykdyti nepriklausomai nuo tokių asmenų valios buvimo. Pirmąją grupę sudaro administratoriaus pareigos įgyvendinant namo butų ir kitų patalpų savininkų su bendrąja nuosavybe susijusius sprendimus ir pavedimus, priimtus CK 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka, jiems atstovaujant, o antrąją grupę – pareigos, užtikrinant namo bendrojo naudojimo objektų priežiūrą pagal teisės aktų nustatytus privalomuosius statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimus. Administratoriui, kaip namo bendrojo naudojimo objektų valdytojui, perduota teisinė ir faktinė pareiga užtikrinti statinio saugumą, todėl vykdydamas pareigas, susijusias su privalomųjų statinių priežiūros reikalavimų užtikrinimu, daugiabučio namo priešgaisrinės saugos reikalavimų laikymusi, administratorius sprendimus turi priimti savarankiškai, neatsižvelgdamas į patalpų savininkų valios buvimą. Dėl to Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pripažino nepagrįstais pareiškėjo argumentus, kad administratorius faktiškai negali pašalinti institucijos nustatytų trūkumų, kadangi yra priklausomas nuo patalpų savininkų priimamų sprendimų. Kartu teisėjų kolegija nurodė, kad teisės aktuose administratoriui keliamas reikalavimas nedelsiant organizuoti namo bendrojo naudojimo objektų defektų šalinimo darbus, siekiant išvengti žalos žmonėms ar aplinkai, atskleidžia PSĮ 13 straipsnio 1 dalies 6 punkte vartojamo termino „kontrolė“ turinį: tai aktyvus veikimas faktiškai šalinant objekto trūkumus. Priešingas aiškinimas prieštarautų priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimo būtinumui bei tikslams.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas institucijos nutarimą paliko nepakeistą, o pareiškėjo prašymą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 13 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-7-976/2025

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 39 straipsnio, 59 straipsnio 1 dalies 6, 10 punktų taikymas

Dėl atsakomybę lengvinančių aplinkybių ir atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės

Šioje baudžiamojoje byloje žemesnės instancijos teismai priėmė skirtingus procesinius sprendimus dėl pagrindo taikyti kaltinamajai BK 39 straipsnio nuostatas ir atleisti ją nuo baudžiamosios atsakomybės.

Kasacinis teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino byloje nustatytas reikšmingas faktines aplinkybes, t. y. tai, kad kaltinamosios smurtinį protrūkį prieš jos

vyrą lėmė didelis susijaudinimas tiesiogiai pamačius jį lovoje su kita moterimi ir nesavikritiška vyro reakcija į šią situaciją, ją kaltinant. Šiame kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad santuokinės neištikimybės faktas, ypač kai sutuoktinis (partneris, sugyventinis) tiesiogiai aptinkamas su kitu asmeniu tokiomis aplinkybėmis, kaip nustatyta šioje byloje (lovoje su kita moterimi), gali stipriai paveikti žmogų, sukelti jam šoką, susijaudinimą ir nulemti neadekvačias, neapgalvotas reakcijas. Santuokinė neištikimybė šeimos teisėje traktuojama ne tik kaip moralės požiūriu nepriimtinas, bet ir kaip neteisėtas elgesys. Dėl to šioje byloje nustatytas akivaizdus sutuoktinio neištikimybės faktas galėjo būti vertinamas kaip didelį kaltinamosios susijaudinimą sukėlusį priežastis, kuri atitinka atsakomybę lengvinančios aplinkybės, nurodytos BK 59 straipsnio 1 dalies 10 punkte, turinį. Teisėjų kolegija taip pat konstatavo, kad, atsižvelgiant į tai, jog nukentėjusiajam padarytas nežymus sveikatos sutrikdymas, nustatant didelio susijaudinimo aplinkybę, psichologinis-psichiatrinis kaltinamosios būklės tyrimas nebuvo būtinas. Kasacinio teismo vertinimu, apeliacinės instancijos teismo argumentai, paneigiantys kaltinamosios didelį susijaudinimą ir provokuojantį nukentėjusiojo elgesį, buvo subjektyvūs ir neįtikinami, o kai kurie ir prieštaringi. Žmogaus vidinės būklės vertinimas tik pagal išorinius žmogaus judesius pasibaigus konfliktui nėra patikimas ir nepaneigia pirmosios instancijos teismo nustatytos didelio susijaudinimo įvykio metu aplinkybės. Taigi teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas, paneigdamas pirmosios instancijos teismo nustatytą pagrindą taikyti kaltinamajai BK 39 straipsnio nuostatas, netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą ir nepagrįstai panaikino pirmosios instancijos teismo nuosprendį, kuriuo kaltinamoji buvo atleista nuo baudžiamosios atsakomybės, kai yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, kasacinis teismas apygardos teismo nuosprendį panaikino ir apylinkės teismo nuosprendį paliko galioti be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-11-788/2025

BK 63 straipsnio 10 dalies taikymas

Dėl tęstinės veikos

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje nuteistojo gynėjas teigė, kad jo ginamajam inkriminuotos nusikalstamos veikos buvo siejamos bendros tyčios, jas skyrė nedidelis laiko tarpas, jos buvo padarytos analogišku būdu, dėl to turėtų būti kvalifikuojamos kaip tęstinė nusikalstama veika pagal BK 182 straipsnio 1 dalį ir 300 straipsnio 1 dalį.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad padaryti sukčiavimai ir dokumentų klastojimai pagrįstai kvalifikuoti kaip atskiros pavienės nusikalstamos veikos pagal BK 182 straipsnio 1 dalį ir 300 straipsnio 1 dalį. Nors buvo padarytos iš esmės analogiškos veikos, inscenizuojami eismo įvykiai, klastojami tikri dokumentai – eismo įvykio deklaracijos, kurių pagrindu nuteistasis pateikdavo prašymus išmokėti privalomojo draudimo išmokas draudimo bendrovėms (šios bendrovės dėl apgaulės įtakos keturiais atvejais išmokas jam išmokėjo ir vienu atveju atsisakė išmokėti), tačiau, vertinant visumą bylos aplinkybių, o ypač – skirtingą eismo įvykiuose dalyvavusių automobilių įsigijimo laiką ir aplinkybes bei jų apdraudimo laiką, nuteistojo padarytos veikos buvo pavienės, jų nejungė bendras sumanymas, o tyčia kiekvienu atveju formuodavosi iš naujo. Padarius pirmą veiką, kai pasisekdavo gauti draudimo išmoką iš draudimo bendrovės, formuodavosi nauja tyčia analogišku būdu įgyti draudimo išmokų. Todėl būdavo perkami kiti automobiliai, jie naujai draudžiami, o po eismo įvykio draudimo sutartis nutraukiama. Taigi kasacinis teismas nusprendė, kad nuteistojo sumanymas įvykdyti antrąjį bei paskesnius sukčiavimus ir dokumentų klastojimus kilo iš naujo, t. y., sėkmingai įvykdžius pirmąjį draudimo lėšų neteisėtą įgijimą suklastotos eismo įvykio deklaracijos pagrindu, jam susiformuodavo nauja tyčia.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nuteistojo ir jo gynėjo kasacinį skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-10-813/2025

BK 72 straipsnio (2004 m. liepos 5 d. įstatymo redakcija) taikymas

Dėl turto konfiskavimo

Šioje baudžiamojoje byloje vienos iš kelių nuteistųjų gynėjas kasaciniame skunde nurodė, kad abiejų instancijų teismai netinkamai pritaikė BK 72 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 5 dalies nuostatas, nes teismai, nustatydami iš jo ginamosios konfiskuotinių lėšų sumą (pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu – 1 000 000 Eur, apeliacinės instancijos teismo nuosprendžiu – 2 000 000 Eur), nepateikė teisinių argumentų.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismo nuosprendyje buvo nurodyta priežastis, dėl kurios nustatyta konfiskuotina 1 000 000 Eur suma, – nuteistosios vaidmuo pasisavinant lėšas nebuvo toks aktyvus ir akivaizdžiai skyrėsi nuo kitų nuteistųjų vaidmens, be to, nuteistoji apeliacinės instancijos teisme šio klausimo nekėlė ir apeliacinės instancijos teismas šiuo klausimu nepasisakė. Apeliacinės instancijos teismas, tenkindamas prokurorės skundo dalį ir

nusprendamas papildomai iš nuteistosios konfiskuoti 1 000 000 Eur sumą, neperžengė apeliacinio skundo ribų ir, nors išdėstydamas lakoniškus argumentus, iš esmės vadovavosi pirmosios instancijos teismo motyvais, t. y. įvertino nuteistųjų vaidmenį ir jų atliktus nusikalstamus veiksmus.

Kartu teisėjų kolegija pažymėjo, kad tais atvejais, jei siekiant nusikalstamos veikos rezultato dalyvavo keli bendrininkai, tačiau šio turto pas juos nerandama ir nenustatyta kiekvienam iš bendrininkų atitekusi turto dalis, teismas, vadovaudamasis BK 72 straipsnio 5 dalimi, tokio turto vertę atitinkančią pinigų sumą iš bendrininkų gali išieškoti lygiomis dalimis. Tačiau ši taisyklė nėra imperatyvi, ją taikyti yra teismo prerogatyva, atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, bendrininko vaidmenį ir proporcingumo principą. Šiuo atveju teismai, nusprenddami konfiskuoti pinigus iš nuteistosios ir kitų nuteistųjų, įvertino kiekvieno iš jų indėlį, darant bendrą nusikalstamą veiką, ir, atsižvelgdami į proporcingumo principą, nustatė kiekvienam iš nuteistųjų tenkančią konfiskuotino turto dalį. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį ir į tai, kad nuteistajai buvo priimti du pirmosios instancijos teismo nuosprendžiai: pirmuoju nuosprendžiu, ją pripažinus kalta, buvo taikyta baudžiamojo poveikio priemonė – turto konfiskavimas ir konfiskuota 1 000 000 Eur suma, antruoju nuosprendžiu nuteistajai tokia baudžiamojo poveikio priemonė nebuvo taikyta. Apeliacinės instancijos teismas, tenkindamas prokurorės apeliacinį skundą, paduotą dėl antrojo nuosprendžio, skirdamas pirmiau nurodytą baudžiamojo poveikio priemonę, iš nuteistosios papildomai priteisė dar 1 000 000 Eur sumą, t. y. iš viso 2 000 000 Eur. Dėl to kasacinis teismas nusprendė panaikinti antro pirmosios instancijos teismo nuosprendžio dalį, kuria nuteistoji nuteista, ir baudžiamąją bylą jai nutraukti BPK 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminui. Esant šiai aplinkybei, dėl kurios baudžiamasis procesas negalimas (BPK 3 straipsnis), vien savaime negalimas būtų ir baudžiamojo poveikio priemonių taikymas, tačiau teisėjų kolegija pažymėjo, kad nepriklausomai nuo to, koku būdu pabaigiamas baudžiamasis procesas, visais atvejais turi būti išspręstas daiktų klausimas. Pagal BPK 94 straipsnio 1 dalies 1 punktą, priimant nuosprendį ar nutraukiant procesą, nusikalstamos veikos įrankiai, priemonės ir nusikalstamos veikos rezultatai, atitinkantys BK 72 straipsnyje nurodytus požymius, konfiskuojami. Aptariamam atveju buvo konfiskuotas nusikalstamos veikos rezultatas, dėl to, kasacinio teismo vertinimu, apeliacinės instancijos teismas BK 72 straipsnio nuostatų taikymo klaidų nepadarė.

Taigi teisėjų kolegija šią nuteistosios gynėjo kasacinio skundo dalį atmetė.

BK 75 straipsnio, 54 straipsnio 3 dalies taikymas

Dėl bausmių skyrimo

Pirmiau aptartoje baudžiamojoje byloje, be kita ko, dėl vieno iš nuteistųjų buvo prašoma už atskiras nusikalstamas veikas paskirti su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes arba taikyti BK 75 straipsnio (2015 m. kovo 19 d. įstatymo redakcija) nuostatas ir paskirtos galutinės laisvės atėmimo bausmės vykdymą atidėti, o dėl kito – pritaikius BK 75 straipsnio nuostatas, paskirtos galutinės laisvės atėmimo bausmės vykdymą atidėti.

Teisėjų kolegija pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, kad, nepagrįstai išskyrus ikiteisminį tyrimą į du ir atitinkamai dvi atskiras bylas su kaltinamaisiais aktais perdavus teismui, nuteistieji nepagrįstai dviem nuosprendžiais buvo nuteisti už vieną tęstinę nusikalstamą veiką. Šioje byloje apeliacinės instancijos teisme procesas truko daugiau nei šešerius metus, o apskritai, net neskaičiuojant proceso trukmės kasaciniame teisme, visas šios bylos procesas truko gerokai daugiau nei dešimt metų. Byloje nebuvo nustatyta, kad nuteistieji vilkino procesą ar jam trukdė. Nusikalstamos veikos buvo padarytos 2005–2011 metais, t. y. gerokai seniau nei prieš dešimt metų. Kartu kasacinis teismas pažymėjo, kad apeliacinės instancijos teismas niekaip nesureagavo į valstybinį kaltinimą palaikančios prokurorės, akivaizdžiai nepalaikančios prokuratūros skundo dalies dėl bausmių nuteistiesiems skyrimo, baigiamųjų kalbų metu išsakytus prašymus taikyti bausmės vykdymo atidėjimą. Teisėjų kolegija nurodė, kad, praėjus tokiam dideliame laiko tarpui (daugiau kaip dešimt metų), realios laisvės atėmimo bausmės taikymas asmenims, nuteistiems už ekonominio pobūdžio nusikalstamas veikas, nesislėpusiems nuo teisingumo ir nekeliantiems tiesioginio pavojaus visuomenei, sunkiai suderinamas su bausmės tikslais ir teisės principais. Priešingai nei nurodė apeliacinės instancijos teismas, bausmės vykdymo atidėjimas nėra išimtinė bausmės realizavimo forma. Kasacinis teismas konstatavo, kad realios laisvės atėmimo bausmės paskyrimas tokiais atvejais, koks buvo nustatytas aptariamoje byloje, nebepasiektų visų bausmės tikslų, o tik sudarytų prielaidas įgyvendinti vienintelį jos tikslą. Tai yra asmenų nubaudimas, kuris nėra atliekamas laiku.

Teisėjų kolegija, siekdama kompensuoti nuteistiesiems nustatytus proceso trūkumus, vadovaudamasi pasikeitusiu teisiniu reguliavimu – BK 75 straipsnio ir 54 straipsnio 3 dalies nuostatomis (2024 m. balandžio 25 d. įstatymo redakcija), nusprendė, kad galiojantis teisinis reguliavimas sudaro galimybes visiems trims asmenims, nuteistiems ir už sunkių korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymą, visiškai ar iš dalies atidėti paskirtų laisvės atėmimo bausmių vykdymą.

BK 182 straipsnio 1 dalies, 300 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl baudžiamosios atsakomybės už inscenizuotus eismo įvykius

Vieno iš nuteistųjų gynėjas kasaciniame skunde teigė, kad teismai padarė nepagrįstas išvadas dėl jo ginamojo kaltės pagal BK 182 straipsnio 1 dalį, nes eismo įvykiai, kuriuos jis neva inscenizavo, realiai buvo, o neatitikimai deklaracijose nepaneigia paties eismo įvykio. Gynėjas taip pat nesutiko su jo ginamojo nuteisimu pagal BK 300 straipsnio 1 dalį, nes nebuvo nustatyta tyčia suklastoti dokumentą.

Kasacinis teismas pripažino nepagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad deklaracijos netikslumai įrašant ne tą eismo įvykio kaltininką nėra pagrindas pripažinti, jog eismo įvykis buvo inscenizuotas, o eismo įvykyje dalyvaujantis asmuo neprivalo įsitikinti kito eismo įvykio dalyvio tapatybe. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad eismo įvykio inscenizavimas gali pasireikšti ir kito asmens, kuris tame eismo įvykyje nedalyvavo, įrašymu į eismo įvykio deklaraciją. Būtent tai ir buvo nustatyta šioje byloje. Suklastotų eismo įvykių deklaracijų pagrindu buvo kreipiamasi į draudimo bendrovę, o ši išmokėdavo skirtingo dydžio draudimo išmokas. Taigi teismai pagrįstai nusprendė, jog apgaulė šiuo atveju buvo esminė, būtent dėl apgaulės (suklastotose eismo įvykių deklaracijose nurodytų melagingų duomenų apie juose dalyvavusius asmenis ir transporto priemonių sugadinimus) draudimo bendrovė išmokėjo skirtingas pinigų sumas.

Kasacinis teismas kaip nepagrįstus atmetė ir kasacinio skundo argumentus dėl netinkamo BK 300 straipsnio 1 dalies taikymo. Teisėjų kolegija nurodė, kad kasatoriaus ginamasis buvo nuteistas už tikrų dokumentų (eismo įvykio deklaracijų, kuriose buvo įtvirtinta tikrovės neatitinkanti informacija apie eismo įvykiuose dalyvavusių nuteistojo naudotų transporto priemonių sugadinimus ir apie eismo įvykių kaltininkus) suklastojimą ir jų panaudojimą, pateikiant juos draudimo bendrovei. Byloje nustatyta, kad eismo įvykių deklaracijos buvo suklastotos, nes eismo įvykiai buvo padaryti ne deklaracijose nurodytomis aplinkybėmis, dalyvaujant ne tiems asmenims. Taigi nuteistasis suvokė pavojingą savo veiksmų įrašant į deklaracijas tikrovės neatitinkančią informaciją pobūdį ir norėjo taip veikti.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nuteistojo gynėjo kasacinį skundą atmetė.

BK 199² straipsnio 1 dalies, 202 straipsnio 1 dalies taikymas ir BPK 381 straipsnio 3 dalies nuostatų laikymasis

Dėl neteisėto vertimosi ūkine tabako gaminių veikla ir kreipimosi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje bendrovės direktorius ir bendrovė, atstovaujama advokato, kasaciniais skundais nesutiko su apeliacinės instancijos teismo sprendimu panaikinti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį ir nuteisti bendrovės direktorių pagal BK 199² straipsnio 1 dalį ir 202 straipsnio 1 dalį subendrinta bauda, bendrovę – pagal BK 20 straipsnio 2 dalį ir 199² straipsnio 1 dalį, BK 20 straipsnio 2 dalį ir 202 straipsnio 1 dalį juridinio asmens likvidavimo bausme už tai, kad šie asmenys, panaudodami tabako apdorojimo įrenginius, neteisėtai stambiu mastu ėmėsi ūkinės komercinės veiklos, neturėdami licencijos, pažeisdami Akcizų įstatymo bei Tabako kontrolės įstatymo nuostatas, neteisėtai gamino ir laikė, siekdami realizuoti, labai didelį kiekį akcizais apmokestinamų prekių – apdoroto tabako.

Teisėjų kolegija nurodė, kad šiai bylai aktualu nustatyti, ar bendrovės sandėliuose rastas tabakas, iš kurio lapų iš dalies arba visiškai pašalintos vidurinės gyslos, atliktos šio džiovinimo ir kontroliuojamo drėkinimo procedūros, laikytinas BK 199² straipsnio 1 dalyje nustatytos nusikalstamos veikos dalyku, t. y. akcizų objektu – apdorotu tabaku. Tai reikšminga ir BK 202 straipsnio 1 dalyje nustatytos nusikalstamos veikos atveju (dėl vertimosi ūkine komercine veikla, kuriai reikalinga licencija). Kasacinis teismas nusprendė, kad byloje kilęs teisės taikymo klausimas patenka į Europos Sąjungos teisinio reguliavimo sritį, kuri nėra iki galo aiški. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje kilo klausimas, ar toks teisinis reguliavimas, kai ta pati prekė – (potencialus) rūkomasis tabakas – muitų ir akcizų kontekste vadinama ir apibrėžiama vartojant tapačias sąvokas ir formuluotes, tačiau galbūt gali būti skirtingai traktuojama priklausomai nuo taikytino tyrimo būdo, atitiktų bendrojo teisinio tikrumo principo reikalavimus, ar toks teisinis reguliavimas įgalina suinteresuotus asmenis pagrįstai numatyti, dėl kokio elgesio aptariamoje srityje gali kilti baudžiamoji ar jai prilygstanti atsakomybė, susijusi su atitinkamu disponavimu minėta preke.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, kasacinis teismas nutarė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – Teisingumo Teismas) su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais klausimais:

1. Ar teismas, siekdamas nustatyti, ar nagrinėjamoje byloje nurodytas tabakas yra „rūkomasis tabakas“ Europos Sąjungos 2011 m. birželio 21 d. Tarybos direktyvos 2011/64/ES dėl

akcizų, taikomų apdorotam tabakui, struktūros ir tarifų (toliau – Direktyva 2011/64) 5 straipsnio 1 dalies prasme, ir taikydamas šioje nuostatoje pateiktą apibrėžtį bei susijusią Teisingumo Teismo jurisprudenciją, gali papildomai remtis ir 1987 m. liepos 23 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo nuostatomis dėl šio tabako klasifikavimo ir Europos Sąjungos kombinuotosios nomenklatūros (toliau – ir KN) paaiškinimais (52016XC0406(03))?

2. Jeigu atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, tuomet:

1) ar Direktyvos 2011/64 5 straipsnio 1 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad tabakas laikytinas „rūkomuoju tabaku“ net jei pozicija KN 2403 (apdorotas tabakas) pagal 2017 m. spalio 12 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2017/1925, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo I priedas, (toliau – Reglamentas 2017/1925) šiam tabakui priskirta nesilaikant ES kombinuotosios nomenklatūros paaiškinimų priede aprašytų rūkymo bandymui keliamų sąlygų, kaip nagrinėjamoje byloje?

2) kaip turėtų būti aiškinama KN 2401 pozicija (neapdorotas tabakas) taikant klasifikavimą tabakui pagal Reglamentą 2017/1925, kai atlikto rūkymo bandymo rezultatas pagal KN paaiškinimus yra neigiamas, tačiau tabakas laikomas apdorotu pagal Direktyvos 2011/64 5 straipsnio 1 dalies a punktą?

3. Jeigu atsakymas į pirmą klausimą būtų neigiamas, tuomet ar toks teisinis reguliavimas, kai rūkomasis tabakas iš esmės vienodai apibrėžiamas, tačiau skirtingai klasifikuojamas pagal Direktyvos 2011/64 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir Kombinuotąją nomenklatūrą, neprieštarauja bendrajam teisinio tikrumo principui ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam principui „nėra nusikaltimo be įstatymo“?

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-14-489/2025

BK 292 straipsnio 2 dalies taikymas

Dėl neteisėto žmonių gabenimo per valstybės sieną

Šioje baudžiamojoje byloje nuteistasis kasaciniu skundu nesutiko su jo nuteisimu pagal BK 292 straipsnio 2 dalį už tai, kad jis per valstybės sieną neteisėtai gabeno keturis nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje neturinčius užsieniečius.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad kasatorius pagrįstai nuteistas pagal du BK 292 straipsnyje nustatytus alternatyvius veikos požymius, t. y. už tai, kad neteisėtai per Lietuvos Respublikos valstybės sieną gabeno nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje neturinčius užsieniečius ir Lietuvos Respublikos teritorijoje gabeno neteisėtai valstybės sieną perėjusius nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje neturinčius užsieniečius. Byloje nustatyta, kad užsieniečiai į Lietuvos Respubliką atvyko neteisėtai, jie buvo sulaikyti ir apgyvendinti Užsieniečių registracijos centre. Šie asmenys neturėjo nei nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, nei galiojančių kelionės dokumentų, suteikiančių teisę kirsti vidinę ar išorinę Europos Sąjungos sieną. Tai, kad kasatorius suvokė, jog šių asmenų gabenimas per Lietuvos Respublikos sieną yra neteisėtas, patvirtino teismų šioje byloje nustatytos aplinkybės: nugabenti užsieniečius į Vokietijos Federacinę Respubliką kasatoriui už atlygį pasiūlė nepažįstamas asmuo, kuris nurodė, kad minimi užsieniečiai bus iš „Pabradės pabėgėlių centro“ (Užsieniečių registracijos centro); nors kasatorius teikė pavežėjo paslaugas, užsakymas buvo pateiktas ne per oficialią programėlę, o susitarta asmeniškai; už tokį asmenų pervežimą buvo pasiūlyta suma (iš viso 1700 Eur), žymiai viršijanti įprastines kelionės į Vokietijos Federacinę Respubliką kainas kitu transportu (t. y. esant galimybei pasirinkti alternatyvius būdus pasiekti tą patį kelionės tikslą). Kasacinio teismo vertinimu, šios aplinkybės patvirtino tai, kad kasatorius galėjo suvokti ir suvokė, jog nurodyti užsieniečiai neturi teisės kirsti Lietuvos Respublikos valstybės sieną, taigi, jų gabenimas iš Lietuvos Respublikos į Lenkijos Respubliką (ir iš ten į Vokietijos Federacinę Respubliką) yra neteisėtas, tačiau sąmoningai pasirinko taip veikti.

Pasisakydama dėl neteisėto užsieniečių gabenimo Lietuvos Respublikos teritorijoje, teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad užsieniečiams nebuvo apribota teisė būti ir judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, dėl to įprastai šių asmenų pavėžėjimas Lietuvos Respublikos teritorijos viduje baudžiamosios atsakomybės neužtrauktų. Tačiau šiuo atveju, įsodinęs užsieniečius į savo automobilį Vilniaus autobusų stoties teritorijoje ir veždamas juos iki Kalvarijos r., Salaperaugio k., kasatorius ketino šiuos asmenis neteisėtai išgabenti per Lietuvos Respublikos valstybės sieną į Lenkijos Respublikos teritoriją. Taigi, jau gabendamas užsieniečius per Lietuvos Respublikos teritoriją, kasatorius žinojo, kad juos neteisėtai gabena į kitą valstybę, ir šį savo sumanymą vykdė, kol prie valstybės sienos buvo sulaikytas pasienio pareigūnų.

Kasacinis teismas atmetė kasatoriaus argumentus, kad jam nepagrįstai buvo inkriminuota baigta nusikalstama veika, nors jis jos nebaigė – iš Lietuvos Respublikos neišvyko, nes buvo sulaikytas pasienio pareigūnų. BK 292 straipsnyje nustatyta veika laikoma baigta, jei konstatuojamas bent vienos iš alternatyvių į jos sudėtį įtrauktų veikų baigtumas. Šiuo atveju nėra būtina nustatyti, kad

buvo pasiektas vienoks ar kitoks rezultatas (asmenys nugabenti į atitinkamą paskirties vietą ar pan.). Nors kasatoriaus vairuotas automobilis buvo sustabdytas pasienio ruože, apie 300 metrų atstumu iki Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Lenkijos Respublika, ir jos nekirto, tačiau aptariamu atveju baigta BK 292 straipsnyje nustatyta veika konstatuoti pakako nustatyti atitinkamų asmenų neteisėto gabenimo Lietuvos Respublikos teritorijoje faktą, tai teismų ir buvo nustatyta.

Dėl kasatoriaus argumento, kad savanaudiškų paskatų požymis jam inkriminuotas nepagrįstai, nes jo veika – neteisėtas užsieniečių gabenimas per valstybės sieną – nutrūko pasikėsinimo stadijoje, teisėjų kolegija nurodė, kad kasatoriaus padaryta veika pagrįstai kvalifikuota kaip baigtas nusikaltimas, o savanaudiškų paskatų požymis nėra sietinas su nusikalstamos veikos stadija. Ta aplinkybė, ar kasatorius užsieniečius gabeno kaip „Bolt“ įmonės darbuotojas pavežėjas, ar tai jis darė kaip privatus asmuo už jam sumokėtą atlygį, jo nusikalstamą veiką kvalifikuojančiam požymiui – savanaudiškoms paskatoms – nustatyti neturi jokios reikšmės. Byloje nustatyta, kad kasatorius susitarė dėl tam tikro atlygio ir dalį jo priėmė už neteisėtų veiksmų atlikimą. Tai atitiko savanaudiškų paskatų požymį.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, kasacinis teismas nuteistojo kasacinį skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-12-511/2025

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis

BPK 166 straipsnio 2, 3 dalių, 167 straipsnio 1 dalies nuostatų laikymasis

Dėl procesinio sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą

Kasaciniame skunde nuteistosios gynėjas ginčijo jo ginamosios nuteisimą pagal BK 140 straipsnio 1 dalį, nes byloje nėra procesinio sprendimo pradėti ikiteisminį tyrimą dėl šios nusikalstamos veikos, taip pat nėra nukentėjusiojo skundo, kurio pagrindu būtų pradėtas ikiteisminis tyrimas.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija nurodė, kad ikiteisminis tyrimas šioje byloje buvo pradėtas, vadovaujantis BPK 166 straipsnio 1 dalies 2 punktu (ikiteisminio tyrimo pareigūnui pačiam nustačius nusikalstamos veikos požymius), pagal BK 284 straipsnį dėl kito asmens. Dėl to bendra tvarka pradėtame ikiteisminiame tyrime nustačius, kad neįtariamasis, o kitas asmuo galimai padarė nusikalstamą veiką, nurodytą BK 140 straipsnio 1 dalyje, dėl kurios pagal BPK 167 straipsnio 1 dalies nuostatas ikiteisminis tyrimas pradedamas tik tuo atveju, kai yra nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, priešingai nei konstatavo apeliacinės instancijos teismas, buvo būtinas atskiras

procesinis sprendimas pradėti ikiteisminį tyrimą, o tam turėjo būti gautas nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas. Tik nukentėjusiajam ar jo teisėtam atstovui pateikus skundą (pareiškimą), ikiteisminio tyrimo pareigūnas turėjo nustatyta forma (rezoliucija ar tarnybiniu pranešimu) priimti sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, nurodytos BK 140 straipsnio 1 dalyje, ir, jei paaiškėjusi nusikalstama veika bus tiriama anksčiau pradėtame ikiteisminiame tyrime, nurodyti tai rezoliucijoje ar tarnybiniame pranešime. Neįvykdžius šių procesinių sąlygų, atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus dėl nuteistosios galimai padarytos nusikalstamos veikos nebuvo jokio teisėto pagrindo, tačiau ikiteisminio tyrimo veiksmai dėl BK 140 straipsnio 1 dalyje nurodytos veikos buvo atliekami (buvo apklausti penki liudytojai, daromos užklausos, pareikšti įtarimai), todėl pats ikiteisminio tyrimo procesas neatitiko teisėtumo reikalavimų.

Kasacinis teismas taip pat atkreipė dėmesį į ydingą procesinių dokumentų atsiradimo bylos medžiagoje praktiką – priešingai nei kiti byloje gauti dokumentai, nukentėjusiojo pareiškimas nebuvo užregistruotas, o pagal bylos duomenis, ikiteisminio tyrimo įstaigoje jis negalėjo būti gautas jame nurodyta data, be to, dėl šio pareiškimo nebuvo pradėtas joks procesas (dėl jo nepriimtas joks sprendimas), jis tiesiog neaiškiomis aplinkybėmis įdėtas į bylą.

Išplėstinė septynių teisėjų kolegija nepritarė ir apeliacinės instancijos teismo argumentams, kuriais nukentėjusiojo (apklausiamo kaip liudytojo) pirmosios apklausos protokole užfiksuoti paaiškinimai apie įvykio aplinkybes iš esmės prilyginti nukentėjusiojo skundai, ir pažymėjo, kad liudytojo apklausos protokolas negali būti prilyginamas nukentėjusiojo skundai BPK 167 straipsnio prasme. Šiame apklausos protokole yra užrašyti šio asmens parodymai apie įvykio aplinkybes, tačiau nėra juridiškai reikšmingų formuluočių, iš ko būtų galima spręsti, kad jis jau pirmoje apklausoje pareiškė savo valią dėl nuteistosios baudžiamojo persekiojimo. Be to, ikiteisminio tyrimo metu nukentėjusysis buvo apklaustas tik tą vienintelį kartą, nors papildoma apklausa buvo reikalinga, ypač aiškinantis nukentėjusiojo valią baudžiamąja tvarka persekioti nuteistąją pagal BK 140 straipsnio 1 dalį, o ne pagal BK 284 straipsnį, kaip buvo prašoma pareiškime.

Dėl byloje nustatytų esminių procesinių pažeidimų pirmosios instancijos teismo nuosprendis ir apeliacinės instancijos teismo nutartis buvo panaikinti ir baudžiamoji byla nutraukta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-15-648/2025

BPK 316 straipsnio, 320 straipsnio 3 dalies nuostatų laikymasis

Dėl apeliacinio skundo atšaukimo

Nuteistieji kasaciniuose skunduose teigė, kad prokurorė apeliacinės instancijos teisme baigiamųjų kalbų metu atsisakė savo apeliacinio skundo.

Kasacinis teismas nurodė, kad apeliacinio skundo atsisakymo institutas baudžiamajame procese, priešingai nei civiliniame procese, nėra nustatytas. Baudžiamajame procese apeliacinį skundą galima tik atšaukti. BPK 316 straipsnyje yra reglamentuota apeliacinio skundo atšaukimo tvarka, suteikianti apeliantui teisę atšaukti apeliacinį skundą. Prokuroro paduotą skundą taip pat gali atšaukti aukštesnysis prokuroras. Prašymai dėl skundų atšaukimo gali būti paduoti iki teismo pranešimo posėdžių salėje apie nuosprendžio ar nutarties paskelbimo laiką ir vietą, atitinkamai, atšaukus apeliacinį skundą, teismas palieka skundą nenagrinėtą ir teismo procesą nutraukia. Nors baudžiamojo proceso įstatyme nenurodyti tokio prašymo formos (žodinės ar rašytinės) ir turinio reikalavimai, tačiau teismų praktikoje nurodoma, kad paprastai toks prašymas teismui turėtų būti pateikiamas raštu. Prašyme turi būti nurodyta, kas atšaukia apeliacinį skundą. Toks prašymas turi būti pasirašytas. Teismas negali nepriimti prašymo atšaukti apeliacinį skundą, jeigu jis paduotas iki teismo pranešimo posėdžių salėje apie nuosprendžio ar nutarties paskelbimo laiką ir vietą, taip pat jo atmesti. Šiame kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad apeliacinio skundo atšaukimas turi būti aiškiai išreikštas ir fiksuotas arba apeliacinį skundą atšaukiančio asmens prašyme (pareiškime) dėl apeliacinio skundo (ar jo dalies) atšaukimo, arba teismo posėdžio protokole. Asmens valia turi būti aiškiai nustatyta, išreikšta savanoriškai, suvokiant skundo atšaukimo pasekmes ir tinkamai užfiksuota.

Apžvelgiamoje byloje apeliacinį skundą padavė viena prokurorė, kuri prašė pakeisti pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu nuteistiesiems paskirtas bausmes, panaikinti jiems bausmės vykdymo atidėjimą ir pritaikyti BK 72 straipsnyje nurodytą baudžiamojo poveikio priemonę – turto konfiskavimą. Bylą nagrinėjant apeliacine tvarka teismo posėdžiuose dalyvavo kita (aukštesnioji) prokurorė, ji baigiamųjų kalbų metu nurodė, kad prokuratūros apeliacinį skundą palaiko iš dalies, ir prašė prokuratūros apeliacinio skundo dalį dėl turto konfiskavimo tenkinti, o paskirtų laisvės atėmimo bausmių vykdymą atidėti.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad akivaizdu, jog prokurorė nepalaikė prokuratūros skundo dalies dėl nuteistiesiems paskirtų bausmių, tačiau nėra aišku, ar ji iš esmės nesutiko su prokuratūros skundo dalimi, ar atšaukė apeliacinio skundo dalį dėl nuteistiesiems pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu paskirtų laisvės atėmimo bausmių vykdymo atidėjimo, ar tik išsakė bendrą savo

poziciją (pasiūlymą) dėl visų, įskaitant prokuratūros, apeliacinių skundų išsprendimo, t. y. dėl bylos baigties. Susiklosčius tokiai situacijai, apeliacinės instancijos teismas turėjo išsiaiškinti prokurorės poziciją dėl prokuratūros skundo dalies, t. y. ar ji nepalaiko apeliacinio skundo dalies ir prašo atmesti, ar ji atšaukia apeliacinio skundo dalį, ir atitinkamai šį klausimą išspręsti vadovaudamasis BPK 316 straipsnio tvarka, tačiau tai nebuvo padaryta ir apeliacinės instancijos teismas ne tik neišsiaiškino prokurorės pozicijos pirmiau aptartu klausimu, bet ir nenurodė tokio prokurorės pozicijos pasikeitimo nuosprendyje.

Kasacinis teismas nurodė, kad apžvelgiamoje byloje svarbu tai, jog tik apeliacinės instancijos teisme dvi baudžiamosios bylos buvo sujungtos į vieną – pirmu pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu paskirtos laisvės atėmimo bausmės, o antru – nuteistiesiems paskirtų laisvės atėmimo bausmių vykdymas atidėtas. Prokuratūra apeliacine tvarka apskundė tik antrąjį nuosprendį. Šiame nuosprendyje nuteistųjų nustatyti nusikalstami veiksmai apeliacinės instancijos teismo nuosprendžiu buvo pripažinti dalimi nusikalstamų veikų, konstatuotų pirmuoju nuosprendžiu. Prokurorė baigiamųjų kalbų metu taip pat sutiko, kad buvo padarytos tęstinės nusikalstamos veikos. Tai reiškia, kad prokuratūros apeliacinio skundo dalis dėl antrojo nuosprendžio prarado aktualumą, todėl apeliacinės instancijos teismas privalėjo sureaguoti į prokurorės baigiamųjų kalbų metu išsakytus prašymus. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad valstybinį kaltinimą palaikančios prokurorės prašymas buvo susijęs su esminiu nuteistųjų teisei padėčiai įtakos turinčiu klausimu, t. y. atsiradusia galimybe išvengti realaus laisvės atėmimo bausmės atlikimo. Nors baigiamųjų kalbų metu išdėstytų argumentų išsprendimas yra teismo prerogatyva, tačiau, teisėjų kolegijos vertinimu, tokioje situacijoje apeliacinės instancijos teismas turėjo pateikti motyvuotą išvadą dėl prokurorės prašymo pagrįstumo. Tokią pareigą šis teismas turėjo, vadovaujantis rungimosi ir išsamaus bylos nagrinėjimo principais, be to, atsižvelgiant į konkrečią nagrinėjamoje byloje susiklosčiusią situaciją: dvi bylos buvo sujungtos į vieną tik apeliacinės instancijos teisme, skirtinguose nuosprendžiuose nustatytos atskiros nusikalstamos veikos apeliacinės instancijos teismo nuosprendžiu pripažintos tęstinėmis, prokuratūra skundė tik vieną nuosprendį apeliacine tvarka, prokurorė akivaizdžiai nepalaikė dalies prokuratūros apeliacinio skundo, procesas apeliacinės instancijos teisme truko daugiau nei šešerius metus.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas padarė esminius baudžiamąjo proceso įstatymo pažeidimus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-1-813/2025

III. CIVILINĖS BYLOS

Asmenys

Dėl asmens vardo ir pavardės rašymo asmens dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose

Byloje buvo sprendžiama dėl pareiškėjo teisės į originalią lenkų kilmės vardo ir pavardės rašybą.

Pirmosios instancijos teismas jo pareiškimą tenkino iš dalies, tenkino reikalavimą dėl raidės „w“, tačiau atmetė reikalavimą dėl raidės „ł“ naudojimo. Apeliacinės instancijos teismas paliko šį sprendimą nepakeistą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad Asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymas (toliau – AVPRDĮ) aiškiai ir vienareikšmiškai reglamentuoja asmenvardžių rašybą asmens dokumentuose, *expressis verbis* (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) nurodo, kad įstatyme nustatytais atvejais rašant nelietuviškus vardus ir (ar) pavardes gali būti naudojami lotyniškos abėcėlės rašmenys be diakritinių ženklų. AVPRDĮ nėra suteikta galimybės dokumento šaltinyje ne lietuviškais rašmenimis įrašytus Lietuvos Respublikos piliečio vardą ir (ar) pavardę asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose rašyti (nurašyti, perrašyti) lotyniško pagrindo rašmenimis su lietuvių kalbos abėcėlėje nesančiais diakritiniais ženklais.

Taip pat kasacinis teismas pabrėžė, kad Konstitucinis Teismas 2023 m. gruodžio 28 d. nutarime, priimtame pagal šią bylą nagrinėjusio pirmosios instancijos teismo kreipimąsi, nustatė, kad aptariamas teisinis reguliavimas AVPRDĮ įtvirtintas atsižvelgus į Valstybinės lietuvių kalbos komisijos išvadas, ir nėra pagrindo teigti, kad įstatymų leidėjas savo konstitucinius įgaliojimus nustatyti asmens vardo ir pavardės rašymo Lietuvos Respublikos piliečio asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose teisinį reguliavimą įgyvendino pažeisdamas konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo suponuojamus reikalavimus. Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad tokiu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos piliečio vardas ir (ar) pavardė asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose būtų rašomi (nurašomi, perrašomi) lotyniškos abėcėlės rašmenimis (be diakritinių ženklų), paisant konstitucinio imperatyvo saugoti valstybinę lietuvių kalbą.

Be to, kasacinis teismas pažymėjo, kad pareiškėjo teisės į autentišką asmenvardžių rašybą nėra neproporcingai ribojamos: teisės aktuose nustatyta galimybė įrašyti ar perrašyti dokumentuose vardą ir pavardę, naudojant lotyniškos abėcėlės rašmenį „w“, bei rašyti lenkų tautinio vardyno vardą, taip pat nesilaikyti lietuvių kalbos rašybos taisyklių, rašant pareiškėjo vardą ir pavardę be

vyriškos giminės galūnių, kurios privalomos nurodant lietuviškus vyriškos giminės vardus ir pavardes, taip pareiškėjui yra suteikta galimybė akivaizdžiai pabrėžti jo priklausymą ne lietuvių, o lenkų tautai bei puoselėti pareiškėjui ir šeimai vertingas tautines tradicijas. Kasacinis teismas konstatavo, kad nėra pagrindo išvadai, jog pareiškėjo teisė į privatų gyvenimą buvo neproporcingai apribota, nepripažinus jam teisės civilinės būklės akto įrašė vardo ir pavardės rašyti pagal lenkų kalbos taisyklės naudojant raidę „ł“ su lietuvių kalbai nebūdingu diakritiniu ženklu.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-5-684/2025

Dėl asmens garbės ir orumo, juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimo ir jo santykio su saviraiškos laisve, neturtinės žalos atlyginimo

Byloje ginčas kilo dėl atsakovo socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbtų teiginių apie ieškovus (fizinį asmenį ir viešąją įstaigą) atitikties tikrovei ir šių asmenų neturtinių teisių galimo pažeidimo, taip pat dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Pirmosios instancijos teismas ieškovų ieškinį tenkino iš dalies. Teismas, įvertinęs visą trijų įrašų turinį, padarė išvadą, kad pateikiama informacija išsiskiria tvirtu konstatuojamuoju pobūdžiu ir aiškiu patikrinamumu, taigi turi ryškių faktų konstatavimo bruožų, todėl visus ginčo teiginius kvalifikavo kaip žinią. Be to, pirmosios instancijos teismas, įvertinęs atsakovo paskleistos informacijos turinį, informacijos paskleidimo mastą, šalių statusą visuomenėje, nusprendė, kad tokios informacijos paskleidimu pažeista ieškovo garbė ir orumas bei ieškovės dalykinė reputacija, todėl iš dalies tenkino ieškinio dalį dėl neturtinės žalos atlyginimo. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą iš esmės paliko nepakeistą.

Kasacinis teismas konstatavo, kad bylą išnagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai iš dalies nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl sąvokų „žinia“ ir „nuomonė“ atribojimo, ir pripažino, kad atsakovo viename iš trijų įrašų paskelbti sakiniai kvalifikuotini kaip atsakovo nuomonė, o ne žinia. Kasacinis teismas pažymėjo, kad šiame įrašė pateiktoje atsakovo nuomonėje išdėstytiems ginčo teiginiams aiškiai trūksta pakankamo faktinio pagrindimo. Įrašas su atsakovo nuomone pateiktas internete, viešai prieinamoje paskyroje, ginčo sakiniai pateikiami įžeidžiančiai, siekiant apjuodinti ieškovą. Dėl šių priežasčių kasacinis teismas konstatavo, kad šiame įrašė pateikta atsakovo nuomonė žemina ieškovo garbę ir orumą. Net ir sutinkant, kad atsakovas inicijavo visuotinės svarbos viešą diskusiją, jis peržengė saviraiškos laisvės ribas pasirinkdamas raiškos formą

(kalbą), kupiną nepagrįstos polemikos ir insinuacijų, diskredituojančių ieškovą. Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į tai, kad atsakovas kituose dviejuose paskelbtuose įrašuose paskleidė tikrovės neatitinkančias žinias, pažeidžiančias ieškovo garbę ir orumą, ieškovės dalykinę reputaciją, ginčo teiginiais kaltino ieškovą nusikalstama veika, padarė išvadą, kad toks atsakovo elgesys peržengė saviraiškos laisvės ribas.

Kasacinio teismo vertinimu, atsižvelgiant į neatitinkančių tikrovės žinių pobūdį (ieškovas, be kita ko, kaltinamas nusikaltimo padarymu), į tai, kad ginčo teiginiai paskleisti internete, skirtingomis dienomis skelbtuose įrašuose (sistemingai), į situacijos socialinio jautrumo aspektą (kai asmuo kaltinamas pasisavinęs kilniam tikslui itin susitelkusios visuomenės suaukotus pinigus), į tai, kad ieškovas vykdo visuomeninę veiklą, susijusią su visuomenės informavimu, o atsakovo paskleisti tikrovės neatitinkantys teiginiai daliai visuomenės galėjo sukelti įtarimų ir nepasitikėjimą šia ieškovo vykdoma veikla, vien tik pažeidimo konstatavimas nebūtų pakankama satisfakcija, o ieškovui priteistas 2000 Eur neturtinės žalos atlyginimas yra tinkamo dydžio.

Be to, kasacinis teismas pažymėjo, kad juridinio asmens dalykinė reputacija sietina su jo vykdomos veiklos sėkme, viešojo juridinio asmens veiklos atveju gali būti siejama ir su jos pobūdžiu, o dėl juridinio asmens dalykinės reputacijos pažeidimo patirta neturtinė žala – su neigiamomis pasekmėmis, kurios atsirado dėl sumažėjusių ar netgi prarastų galimybių juridiniam asmeniui vykdyti savo veiklą taip, kaip ją galėjo vykdyti iki dalykinės reputacijos pažeidimo. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas konstatavo, kad teismai, nustatę dalykinės reputacijos pažeidimą, turėjo teisinį pagrindą priteisti ieškovei neturtinės žalos atlyginimą.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą, patikslino bylą nagrinėjusių teismų procesinių sprendimų dalis dėl atsakovo socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje paskelbto vieno įrašo, nuroydamas, kad jame paskelbta ne žinia, o atsakovo nuomonė, kurioje esantys ginčo teiginiai žemina ieškovo garbę ir orumą, tačiau nuomonė negali ir neturi būti paneigta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-4-403/2025

Daiktinė teisė

Dėl žemės sklypo savininko teisės pažeidimo, kai nesilaikoma reikalavimų formuojant gretimo žemės sklypo reljefą

Ginčas kilo dėl atsakovų sklypo dalyje esančio šlaito, kurio nuolydis suformuotas į ieškovų sklypo pusę. Ieškovai prašė įpareigoti atsakovus pašalinti atsakovams priklausančio žemės sklypo tvarkymo trūkumus – suformuoti statybos techninio reglamento STR 2.02.09:2005 „Vienbučiai ir dvibučiai gyvenamieji pastatai“ (toliau – Reglamentas STR 2.02.09:2005) reikalavimus atitinkantį sklypo nuolydį ir įrengti paviršinio vandens nutekėjimo sistemą.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, įpareigojo atsakovus per šešis mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos įrengti jiems nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype paviršinėms nuotekoms surinkti vandens nuotakyną pagal Reglamento STR 2.07.01:2003 ir kitų teisės aktų reikalavimus, užtikrinant ieškovams nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo apsaugą nuo lietaus, sniego, gruntinio vandens ir kitos filtracijos neigiamo poveikio. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Kasacinis teismas nurodė, kad bylą nagrinėję teismai teisingai kvalifikavo ieškovų pareikštą ieškinį kaip negatorinį ieškinį pagal CK 4.98 straipsnį. Viena iš būtinųjų negatorinio ieškinio patenkinimo sąlygų yra ieškovo nuosavybės teisės pažeidimas. Ieškovas, įrodinėdamas savo, kaip daikto savininko, teisės pažeidimą, turi nurodyti, kokie atsakovo veiksmai (neveikimas) lemia tai, jog ieškovas negali arba jam trukdoma naudotis savo daiktu pagal paskirtį. Nagrinėjamu atveju ieškovai, remdamiesi ieškinyje nurodyta aplinkybe dėl Reglamento STR 2.02.09:2005 9.5 papunktyje nustatytų reikalavimų nesilaikymo formuojant atsakovų sklypą, įrodinėjo vandens sancaupų susidarymo savo sklype priežastį, t. y. jog būtent tokie atsakovų veiksmai (neveikimas) lėmė ieškovų, kaip žemės sklypo savininkų, nuosavybės teisės pažeidimą.

Byloje nustatyta, jog šlaitas suformuotas atsakovų sklype. Kasacinis teismas išaiškino, kad atsakovai yra atsakingi už jiems nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo reljefo formavimą, jo atitiktį teisės aktuose nustatytiems reikalavimams. Kadangi atsakovų sklypo reljefas suformuotas su nuolydžiu į ieškovų sklypo pusę, pagal Reglamento STR 2.02.09:2005 9.5 papunktį būtent atsakovams tenka pareiga imtis priemonių siekiant užtikrinti, jog iš jų sklypo paviršinės nuotekos nepatektų į ieškovų sklypą ir taip nepažeistų pastarųjų teisių bei teisėtų interesų.

Taip pat kasacinis teismas konstatavo, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai aiškino ir taikė nurodytas materialiosios ir proceso teisės normas, todėl pagrįstai nusprendė, jog atsakovai nesilaikė nustatytų reikalavimų dėl paviršinių nuotekų nuvedimo formuodami savo sklypo reljefą ir tokiais

veiksmis (neveikimu) pažeidė ieškovų, kaip gretimo žemės sklypo savininkų, teisę netrukdomai naudotis savo daiktu pagal paskirtį. Ieškovai įrodė visas būtinausias sąlygas taikyti CK 4.98 straipsnyje įtvirtintą savininko teisės gynimo būdą, todėl bylą nagrinėję teismai pagrįstai nusprendė patenkinti šį negatorinio ieškinio reikalavimą.

Be to, kasacinis teismas pažymėjo, kad ieškovų teisės bus pakankamai apgintos, jeigu paviršinės nuotekos iš atsakovo sklypo bus nuvedamos pagal teisės aktų reikalavimus ir nepateks į ieškovų sklypą. Siekiant užtikrinti šalių interesų pusiausvyrą, atsakovams turi būti leidžiama patiems pasirinkti, koku konkrečiu pagal Reglamento STR 2.02.09:2005 9.5 papunkčio nuostatas leistinu būdu nuvesti paviršines nuotekas iš savo sklypo, nepažeidžiant ieškovų teisių.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį iš esmės nepakeistą, tik patikslino pirmosios instancijos teismo sprendimo rezoliucinę dalį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-3-403/2025

Civilinio proceso teisė

Dėl CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto ir CPK 368 straipsnio 1 dalies aiškinimo, pagrindo atnaujinti procesą, termino prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti eigos pradžios

Pareiškėjas (medžiotojų klubas) prašė teismo atnaujinti procesą civilinėje byloje CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu ir įtraukti pareiškėją kaip suinteresuotą asmenį į civilinės bylos nagrinėjimą; atnaujinus procesą, priimti naują nutartį – atmesti kito medžiotojų klubo prašymą atnaujinti praleistą Medžioklės įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje nustatytą terminą pateikti prašymui pratęsti išduotų leidimų naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetuose galiojimo laiką.

Pirmosios instancijos teismas atsisakė atnaujinti procesą civilinėje byloje. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Nustatyta, kad prašomoje atnaujinti byloje pareiškėjui nedalyvaujant priimtomis nutartimis sukurtas pagrindas kitam medžiotojų klubui siekti leidimų pratęsimo (išdavimo) tuose pačiuose medžioklės plotų vienetuose, kuriuose, kaip nurodė pareiškėjas, šiuo metu leidimai naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius išduoti pareiškėjui, jis yra laimėjęs viešus aukcionus, sumokėjęs už naudojimosi teisę bei investavęs lėšas, o pagal Medžioklės įstatyme įtvirtintą reguliavimą, teisę į išteklių naudojimą tame pačiame vienete gali turėti tik vienas subjektas; be to, atsižvelgiant į

Medžioklės įstatymo 10 straipsnio 5 dalies nuostatas, atnaujinus terminą neliko jokių įstatyme nustatytų kliūčių pratęsti leidimo galiojimą kitam medžiotojų klubui.

Kasacinis teismas išaiškino, kad galimos situacijos, kai nusprendimas dėl nedalyvaujančių byloje asmenų teisių bei pareigų CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto prasme gali būti konstatuojamas ne tik tada, kai teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje tiesiogiai išsprendžiama dėl tokio asmens teisių ar pareigų (sprendime nustatomos konkrečios pareigos, priteisiamos konkrečios sumos, įpareigojama atlikti tam tikrus veiksmus ir pan.), bet ir tuo atveju, kai teismo sprendime nusprendžiama dėl bylos dalyvio teisių ar pareigų, kurias tiesiogiai lemia kito asmens, kuris nedalyvauja byloje, teisės ar pareigos. Kasacinis teismas konstatavo, kad procesui byloje atnaujinti pagal CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punktą pakanka nustatyti, jog pareiškėjas pagal jo prašyme atnaujinti procesą nurodytas aplinkybes laikytinas suinteresuotu asmeniu, kuris turėjo būti teismo įtrauktas į bylos, kurią prašoma atnaujinti, nagrinėjimą. Dėl to, ar pareiškėjo neįtraukimas į teismo procesą konkrečiu atveju lemia byloje priimtų teismų procesinių sprendimų neteisėtumą (pareiškėjo teisių pažeidimą) bei būtinybę juos keisti ar naikinti, turi būti sprendžiama nagrinėjant bylą atnaujintame procese.

Taip pat kasacinis teismas pažymėjo, kad teismui sprendžiant dėl to, kada prasidėjo terminas prašymui dėl proceso atnaujinimo paduoti ir ar jis nebuvo praleistas, nepakanka formaliai pasiremti Administracinių bylų teisenos įstatyme (toliau – ir ABTĮ) įtvirtintu teisiniu reguliavimu. Turi būti nustatyta, kada pareiškėjui realiai tapo žinoma arba objektyviai galėjo tapti žinoma apie bylą ir teismo sprendimą, kuriuo nuspręsta dėl pareiškėjo teisių ir pareigų, o tam svarbu kruopščiai ištirti susijusius įrodymus ir įvertinti reikšmingas aplinkybes.

Kasacinis teismas padarė išvadą, kad teismai netinkamai taikė CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto nuostatas, nepagrįstai nekonstatavo pareiškėjo suinteresuotumo prašomos atnaujinti bylos baigtimi, nesilaikė prašymo atnaujinti procesą nagrinėjimo tvarkos. Teismai taip pat netinkamai taikė CPK 368 straipsnio 1 dalies nuostatas, tinkamai nemotyvavo, nepagrindė visapusišku reikšmingų duomenų ištyrimu išvadų dėl termino prašymui atnaujinti procesą eigos pradžios, šio termino pasibaigimo ir padarinių.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir grąžino bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-378/2025

Dėl bylos nutraukimo, kai asmuo kreipėsi į teismą, praleidęs nustatytą terminą administraciniam aktui ginčyti, ir neprašo šio termino atnaujinti

Ieškovė ginčijo apskrities viršininko įsakymą įregistruoti žemės sklypą VĮ Registrų centre, šio žemės sklypo planą, taip pat pirkimo–pardavimo sutartį, perdavimo–priėmimo aktą, nuosavybės ir paveldėjimo teisės liudijimų dalis, kuriomis žemės sklypas buvo perleistas atsakovams.

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovė praleido Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatytą terminą įsakymui ginčyti, o kiti ieškovės reikalavimai yra išvestiniai iš minėto reikalavimo, todėl nutraukė bylą. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo sprendimui.

Kasacinis teismas nurodė, kad ABTĮ nustatytas terminas kreiptis į teismą su reikalavimu panaikinti administracinį aktą nėra savitikslis, jis yra skirtas susiformavusių teisinių santykių stabilumui užtikrinti, taip pat paskatinti, kad asmenys operatyviai gintų savo teises teisme. Įstatyme nustatytam terminui pasibaigus, konstatuojama, kad ši teisė kreiptis į teismą prielaida nebeegzistuoja ir asmuo praranda teisę kreiptis į teismą dėl administracinio akto nuginkijimo. Be to, kasacinis teismas pažymėjo, kad teismas praleisto ABTĮ nustatyto procesinio termino administraciniam aktui ginčyti atnaujinimo klausimo nesprendžia savo iniciatyva – pagal ABTĮ 30 straipsnio 1 ir 2 dalis, teismas gali atnaujinti terminą administraciniam aktui ginčyti tik asmens prašymu, kuriame yra nurodytos termino praleidimo priežastys ir pateikti jas pagrindžiantys įrodymai.

Byloje nustatyta, kad ieškovė pareiškė teisme reikalavimą panaikinti apskrities viršininko įsakymo ir jo priedo dalis, praleidusi tiek ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje nustatytą vieno mėnesio terminą skundai dėl administracinio akto paduoti, tiek ir šio įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje nustatytą naikinamąjį dešimties metų terminą, kuris gali būti netaikomas tik išimtiniais atvejais. Ieškovė neprašė teismo atnaujinti praleisto termino ir nenurodė jokių išimtinių aplinkybių, sudarančių pagrindą vertinti, kad šis terminas buvo praleistas dėl svarbių ir nuo jos valios nepriklausiusių priežasčių, objektyviai sukliudžiusių jai per nustatytą terminą ginti savo galimai pažeistas teises kreipiantis į teismą su prašymu panaikinti nurodytą administracinį aktą, ir patvirtinančių, kad šiuo atveju yra pagrindas netaikyti pirmiau minėto ABTĮ nustatyto naikinamojo termino. Dėl šios priežasties kasacinis teismas konstatavo, kad teismai, nutraukdami bylos dalį dėl ieškovės reikalavimo panaikinti jos ginčijamas apskrities viršininko įsakymo ir jo priedo dalis, tinkamai taikė ABTĮ nuostatas, įtvirtinančias terminą administraciniam aktams ginčyti ir šio termino praleidimo

teisines pasekmes, taip pat CPK nuostatas, reglamentuojančias bylos nutraukimą dėl šio ieškinio reikalavimo.

Taip pat kasacinis teismas nurodė, kad ginčijamas žemės sklypo planas pats savaime nėra viešojo administravimo subjekto priimtas administracinis aktas, išreiškiantis teisės normų taikymo rezultatą konkrečiam asmeniui ir darantis poveikį jo teisiniam statusui. Todėl ginčijant šį planą nėra taikomos ABTĮ nuostatos, įtvirtinančios terminus administraciniams aktams ginčyti ir nustatančios šio termino taikymo taisykles. Aptartos ABTĮ nuostatos nėra taikomos ne tik ieškovės reikalavimui pripažinti negaliojančiu žemės sklypo planą, kuris nėra administracinis aktas, bet ir jos reikalavimams pripažinti negaliojančiais ir niekiniais pirkimo–pardavimo sutartį ir perdavimo–priėmimo aktą, pripažinti negaliojančiomis nuosavybės teisės ir paveldėjimo teisės liudijimų dalis, susijusias su žemės sklypu. Be to, kasacinis teismas pažymėjo, kad bylą išnagrinėję teismai išsamiau neįvertino ir priimtose nutartyse nemotyvavo, ar, patenkinus pirmiau nurodytus ieškovės reikalavimus pripažinti negaliojančiais žemės sklypo perleidimo sandorius ir kitus jos nurodytus dokumentus, ieškovei galėtų kilti kokių nors teisinių padarinių, t. y. ar tokiu atveju galėtų būti nustatytos, pakeistos ar panaikintos tam tikros ieškovės teisės ir pareigos. Dėl šios priežasties kasacinis teismas konstatavo, kad teismai nepagrįstai pripažino, jog egzistuoja pagrindas nutraukti šią bylos dalį.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo nutarčių dalis dėl ieškovės reikalavimų pripažinti negaliojančiais ir niekiniais pirkimo–pardavimo sutartį ir priėmimo–perdavimo aktą, pripažinti negaliojančiais žemės sklypo planą, nuosavybės teisės ir paveldėjimo teisės liudijimų dalis ir perdavė šią bylos dalį iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-39-701/2025

Dėl CPK 95 straipsnio, reglamentuojančio baudos skyrimą už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis

Byloje pirmosios instancijos teismas paskyrė atsakovei baudą už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis, būtent už tai, kad ji, žinodama, jog nėra ginčo dalyko – lenkto stiklo paketo – gamintoja, šios informacijos teismui ilgą laiką nenurodė, taip pat nenurodė, kas yra tikrasis lenkto stiklo paketo gamintojas, nors ši informacija buvo reikšminga nustatant lenkto stiklo paketo skilimo priežastis. Neatskleidus šios informacijos teismui ir kitiems proceso dalyviams, bylos nagrinėjimas užtruko, iškilo būtinybė skirti pakartotinę ekspertizę, padidėjo bylinėjimosi išlaidos.

Pirmosios instancijos teismas nutartimi netenkino atsakovės prašymo dėl teismo paskirtos baudos panaikinimo. Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal atsakovės atskirąjį skundą, pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Kasacinis teismas išaiškino, kad tiek CPK 95 straipsnis, tiek 199 straipsnio 6 dalis reglamentuoja skirtingus civilinio proceso aspektus ir turi skirtingą paskirtį. CPK 95 straipsnis taikomas ir bauda skiriama, kai nustatomas piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis arba veikimas prieš greitą ir veiksmingą bylos nagrinėjimą. CPK 199 straipsnio 6 dalis taikoma, kai neįvykdomas konkretus teismo nurodymas pateikti rašytinį įrodymą, ir užtikrina, kad dalyvaujantys byloje asmenys laiku pateiktų teismo reikalaujamus rašytinius įrodymus, taip padėdami veiksmingai nagrinėti bylą.

Nagrinėjamu atveju atsakovei bauda buvo paskirta ne dėl to, kad ji neįvykdė konkretaus teismo įpareigojimo pateikti rašytinius įrodymus, o įvertinus jos elgesį viso proceso metu, jai žinant ar negalint nežinoti, tačiau nutylinti informaciją apie lenkto stiklo paketo gamintoją. Atsakovė, teikdama paaiškinimus teismui, informaciją apie tikrąjį stiklo gamintoją nutylėjo, teikė su ginčo dalyku nesusijusią informaciją, klaidino teismą ir proceso dalyvius ir tokie atsakovės veiksmai atitinka CPK 95 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą vieną iš piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis pagrindų – sąmoningą veikimą prieš teisingą ir greitą bylos išnagrinėjimą ir išsprendimą, todėl jos veiksmai pagrįstai kvalifikuoti pagal CPK 95 straipsnį ir pripažinti piktnaudžiavimu procesinėmis teisėmis.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-51-916/2025

Dėl naujų įrodymų priėmimo ir ieškinio reikalavimų keitimo apeliacinės instancijos teisme

Byloje ginčas kilo dėl preliminariosios sutarties, pagal kurią ieškovė ir atsakovė susitarė sudaryti pagrindinę pirkimo–pardavimo sutartį. Ieškovė, tikėdamasi, kad pagrindinė pirkimo–pardavimo sutartis bus sudaryta, atliko nekilnojamojo turto remonto darbus, tačiau atsakovė paskutinėmis akimirkomis atsisakė sudaryti pagrindinę sutartį, todėl, kaip teigia ieškovė, privalo atlyginti ieškovei netesybas ir remonto darbų išlaidas. Atsakovė ginčijo, kad neturėjo pareigos atlyginti šiuos ieškovės nuostolius, nes remonto darbai buvo atlikti be jos sutikimo ir būtent atsakovė, o ne ieškovė patyrė nuostolių dėl atliktų remonto darbų.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino iš dalies, atsakovės priešieškinį atmetė. Apeliacinės instancijos teismas šį sprendimą paliko nepakeistą, pabrėždamas, kad pagrindinė

sutartis nebuvo sudaryta dėl atsakovės kaltės. Teismas atsisakė priimti atsakovės pateiktus naujus įrodymus, pažymėdamas, kad jie galėjo būti pateikti bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, taip pat nurodė, kad atsakovė pareiškė naujus reikalavimus, kurie nebuvo pareikšti nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad visi šalių įrodymai turi būti nurodomi ir pateikiami ar pateikiamas prašymas dėl jų išreikalavimo pirmosios instancijos teisme parengiamojoje proceso stadijoje, o vėlesnis jų pateikimas yra draudžiamas, išskyrus CPK nustatytas išimtis. Be to, atsižvelgiant į Lietuvoje įtvirtintą apeliacijos modelį, naujų įrodymų teikimas yra draudžiamas ir apeliacinės instancijos teisme, išskyrus CPK 314 straipsnyje nustatytas išimtis. Taigi, naujų įrodymų teikimas apeliacinės instancijos teisme yra bendros ribojimo taisyklės išimtis, dėl to ji negali būti aiškinama per plačiai.

Taip pat kasacinis teismas pabrėžė, kad, atsižvelgiant į Lietuvoje įtvirtintą apeliacijos modelį, leidimas padidinti reikalavimo apimtį, jeigu tai nėra šalutinis reikalavimas CPK 312 straipsnio prasme, neatitiktų CPK įtvirtintų apeliacijos procesą reglamentuojančių normų paskirties, nes tai reikštų apeliacinės instancijos teismo pareigą patikrinti pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą tokiais aspektais, kurių nenagrinėjo ir netyrė pirmosios instancijos teismas.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-48-611/2025

Dėl apeliacinės instancijos teismo pareigos nagrinėti bylą iš esmės

Ieškovė kreipėsi į teismą su prevenciniu ieškiniu, prašydama uždrausti atsakovei sustabdyti atsakovės valdomo pastato – siurblinės darbą, uždrausti nutraukti ar kitaip apriboti vandens, atitekančio Paplungos upeliu nuo Plungės miesto teritorijų, priėmimą į atsakovės valdomo pastato – siurblinės įrenginius ir vandens perkėlimą (perpumpavimą) į Gandingos hidroelektrinės tvenkinį.

Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino visiškai. Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai nustatė prevencinio ieškinio sąlygas, panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir grąžino bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nurodydamas pirmosios instancijos teismui iš naujo vertinti siurblinės funkcijų ryšį su Gandingos hidroelektrine.

Kasacinis teismas nustatė, kad apeliacinės instancijos teismas nepritarė pirmosios instancijos teismo išvadai dėl funkcinio ryšio tarp siurblinės ir hidroelektrinės buvimo, iš esmės remdamasis

proceso normų, reglamentuojančių įrodymų vertinimą (CPK 185 straipsnis), pažeidimu. Apeliacinės instancijos teismas savo negalimumą pašalinti nustatyto pažeidimo konstatavo atsižvelgdamas į poreikį nustatyti funkcinį siurblinės ryšį su hidroelektrine ir realios žalos kilimo tikimybę, t. y. prevencinio ieškinio sąlygas, kurios jau buvo nustatytos pirmosios instancijos teisme, ir nurodė tik vieną argumentą dėl papildomų įrodymų poreikio byloje. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas bylą iš naujo, turėtų įvertinti žalos atsiradimo tikėtinumą ateityje, todėl spręstinas klausimas dėl ekspertizės skyrimo. Kasacinio teismo vertinimu, vien ši teismo nurodyta aplinkybė, kad žalos kilimo tikimybei nustatyti būtų tikslinga skirti teismo ekspertizę, nepakankama išvadai, kad pirmosios instancijos teisme nebuvo atskleista byloje esmė ir yra procesinės kliūtys nagrinėti bylą iš esmės apeliacinėje instancijoje, kadangi CPK 212 straipsnio pagrindu teismo ekspertizė gali būti skiriama ir apeliacinės instancijos teisme, kuris turi kompetenciją spręsti tiek fakto, tiek teisės klausimus.

Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į tai, kad pirmosios instancijos teismas įvertino svarbiausias faktines ir teisines bylos aplinkybes (aplinkybes, susijusias su siurblinės funkcinio ryšiu su Gandingos hidroelektrine, taip pat nustatinėjo būsimos žalos aplinkybę), padarė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismui nebuvo pakankamo pagrindo spręsti, jog bylos esmė pirmosios instancijos teisme nebuvo atskleista ir pagal byloje pateiktus įrodymus, įvertinus ir apeliacinės instancijos teismo teisę pašalinti trūkumus, susijusius su byloje nustatinėtinomis faktinėmis aplinkybėmis, byla negali būti išnagrinėta apeliacinės instancijos teisme. Apeliacinės instancijos teismas, patikrinęs pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą ir nustatęs, jog pirmosios instancijos teismas nustatė prevencinio ieškinio sąlygas, tačiau netinkamai įvertino įrodymus, turėjo teisę ir pareigą savarankiškai įvertinti byloje esančius įrodymus ir priimti atitinkamą procesinį sprendimą.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir grąžino bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-37-1120/2025

Tarptautinis civilinis procesas

Dėl informavimo apie teismo procesą ir procesinių dokumentų įteikimo atsakovui, sprendžiant dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo pagal dvišalę tarptautinę sutartį

Pareiškėja prašė pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos teismo sprendimą, kuriuo pareiškėjai iš suinteresuoto asmens priteista skola. Lietuvos apeliacinis teismas pareiškėjos prašymą patenkino.

Byloje nustatyta, kad suinteresuotas asmuo el. laišką, kuriuo informuojama apie teismo procesą, gavo (su juo susipažino) likus dviem savaitėms iki byloje paskirto teismo posėdžio. Nurodytu el. laišku buvo siunčiamas tik Baltarusijos Respublikos teismo nutarties skirti bylą nagrinėti teismo posėdyje nuorašas. Aplinkybės, kad suinteresuotam asmeniui būtų įteiktas ieškinio nuorašas, Lietuvos apeliacinis teismas nenustatė. Iš Baltarusijos Respublikos teismo nutarties nuorašo matyti, kad ginčo esmė joje apibūdinta tik glausta forma, nurodant sutartį, kurios pagrindu reiškiamas pareiškėjos (ieškovės) reikalavimas (jos sudarymo datą ir numerį), bei reikalaujamą priteisti įsiskolinimo sumą. Lietuvos apeliacinis teismas taip pat pripažino neįrodyta aplinkybę, kad suinteresuotam asmeniui būtų buvęs įteiktas prašomas pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos teismo sprendimas.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad teisė į tinkamą procesą reikalauja ne tik informuoti asmenį apie tai, kad prieš jį pradėtas teismo procesas, bet ir pateikti pakankamai informacijos, kad asmeniui būtų užtikrinta reali ir efektyvi galimybė imtis priemonių savo teisėms ir įstatymų saugomiems interesams apginti, įskaitant ir galimybę išdėstyti teismui savo poziciją dėl ieškovo jam keliamų reikalavimų. Vien informavimas apie teismo posėdžio vietą ir laiką, nežinant, dėl ko inicijuotas teismo procesas, ir nesusipažinus su ieškovo reiškiamais reikalavimais, negali būti laikomas pakankamu informavimu, sudarančiu tinkamas sąlygas atsakovui pasiruošti bylos nagrinėjimui teisme. Taigi, nors iš Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos 1992 m. spalio 20 d. sudarytos dvišalės sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (toliau – Dvišalė sutartis) nuostatų kylantis reikalavimas įvertinti, ar asmuo buvo informuotas apie teisminį procesą, kuriame buvo priimtas prašomas pripažinti ir leisti vykdyti sprendimas, nėra suprantamas kaip reikalavimas vertinti, ar asmuo buvo informuotas apie kiekvieną jam iškeltoje byloje atliktą procesinį veiksma ar paskirtą teismo posėdį, bylos iškėlimo ar jiems lygiaverčių procesinių dokumentų, iš kurių yra sužinoma apie teisme pareikšto reikalavimo esmę, įteikimas yra esminė sąlyga sprendžiant dėl asmens informavimo apie teismo procesą tinkamumo.

Kasacinio teismo vertinimu, suinteresuotam asmeniui tenkanti rūpestingumo pareiga, kurią akcentavo Lietuvos apeliacinis teismas, negali būti aiškinama pernelyg plačiai, kaip apimanti ir pareigą savarankiškai aiškintis, koku pagrindu ir kokie reikalavimai yra jam pareikšti užsienio valstybės teisme, nes informacijos apie tai pateikimas yra viena iš tinkamo teismo proceso garantijų, kurią turi užtikrinti bylą nagrinėjantis teismas (ir atitinkamai patikrinti teismo sprendimo pripažinimo klausimą sprendžiantis teismas). Nagrinėjamoje byloje nenustatyta, kad suinteresuotas asmuo būtų vengęs priimti jam siunčiamus procesinius dokumentus ar kad atitinkamos informacijos nepateikimas būtų buvęs nulemtas kitų paties suinteresuoto asmens kaltų veiksmų. Priešingai, Baltarusijos Respublikos teismo nutartyje esanti nuoroda apie tinkamą suinteresuoto asmens informavimą apie teismo procesą, nagrinėjamoje byloje esant nustatyta, kad suinteresuotas asmuo apie jį informuotas nebuvo, leidžia daryti išvadą, kad informuodamas šalis apie teisminį procesą Baltarusijos Respublikos teismas nebuvo pakankamai rūpestingas, todėl suinteresuotas asmuo negali būti pripažintas atsisakiusiu savo teisės stoti prieš teismą ir gintis.

Kasacinis teismas nusprendė, kad Lietuvos apeliacinis teismas, pripažindamas ir leisdamas vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos teismo sprendimą, netinkamai aiškino ir taikė Dvišalės sutarties 59 straipsnio 2 punkto nuostatas ir nepagrįstai konstatavo, kad suinteresuotas asmuo buvo tinkamai informuotas apie Baltarusijos teisme vykusį procesą.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir priėmė naują sprendimą – atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-823/2025

Fizinių asmenų bankrotas

Dėl bankroto administratoriaus teisės paduoti atskirąjį skundą dėl teismo nutarties, kuria nutraukiama fizinio asmens bankroto byla

Byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar bankroto administratorius turi teisę apskųsti teismo nutartį dėl fizinio asmens bankroto proceso nutraukimo.

Pirmosios instancijos teismas nutartimi pareiškėjo bankroto bylą nutraukė. Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal bankroto administratoriaus atskirąjį skundą, pirmosios instancijos teismo nutartį panaikino ir perdavė pareiškėjo bankroto bylos nutraukimo klausimą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Kasacinis teismas išaiškino, kad bankroto administratoriaus paskirtis fizinio asmens bankroto procese – užtikrinti sklandų, operatyvų, sąžiningą, veiksmingą procesą. Fizinio asmens bankroto administratorius vykdo Fizinųjų asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) nustatytas bankrutuojančio asmens turto administravimo funkcijas, veikdamas pagal savo kompetenciją fizinio asmens bankroto procese. Jis turi pareigą užtikrinti ne savo, o bankrutuojančio asmens, kreditorių ir trečiųjų asmenų interesus, siekdamas šių interesų pusiausvyros. Taigi bankroto administratorius nėra išimtinai skolininko ar kreditorių atstovas bankroto procese, jis vykdo FABĮ nustatytas funkcijas, veikdamas pagal savo kompetenciją kaip valstybės įgaliotas asmuo. Bankrutuojančio fizinio asmens ir jo kreditorių interesų pusiausvyra nėra pasiekama ne tik tada, kai netinkamai vykdomas mokumo atkūrimo planas ar kitu būdu pažeidžiami bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių interesai, bet ir tada, kai fizinio asmens bankroto byla nutraukiama nesant tam teisinio pagrindo, tokiu būdu atimant iš sąžiningo fizinio asmens galimybę atkurti mokumą. Pagal FABĮ suteiktų įgaliojimų ribas kreipdamasis į teismą, kad apgintų bankrutuojančio fizinio asmens ar jo kreditorių interesus, bankroto administratorius neveikia kaip šių asmenų atstovas procesinio atstovavimo instituto pagrindu, o įgyvendina jam įstatymu suteiktą savarankišką kompetenciją, todėl pripažintinas turinčiu savarankišką procesinį teisinį suinteresuotumą, leidžiantį jam bankroto byloje naudotis visomis byloje dalyvaujančio asmens teisėmis, įskaitant ir teisę apskųsti teismo bankroto procese priimtus procesinius sprendimus.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-36-823/2025

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. + 370 5 2 616 466

Faks. + 370 5 261 6813

El. paštas: lat@teismas.lt

www.lat.lt